

Socialtjänstenkät LVM-hem 2007. Socialtjänstens bedömning av vården av klienter på SiS LVM-hem

Förord

Statens institutionsstyrelse (SiS) gör genom en särskild enkät till socialtjänsten – Socialtjänstenkät LVM – årliga nationella uppföljningar av missbrukarvården vid SiS LVM-hem, dvs. institutioner för klienter som vårdas enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Socialtjänsten är uppdragsgivare och ansvarig för planering, placering och uppföljning av placeringarna.

Efter varje utskrivning från SiS LVM-hem skickas socialtjänstenkäten till socialtjänsten i den ansvariga kommunen. Enkäten, som reviderades år 2005, syftar till att SiS centralt, men också att varje institution kontinuerligt, skall inhämta socialtjänstens åsikt om handläggningen, samarbetet och behandlingen. Avsikten med revideringen av enkäten var att den mer skulle anpassas till de mål som finns uppsatta i myndighetens verksamhetsplan.

2007 års socialtjänstenkät (1 februari–30 april)är den sjätte nationella uppföljningen som bearbetats för publicering. Tidigare enkätundersökningar har genomförts år 2002, 2003, 2004, 2005 och 2006; år 2002, 2003 och 2004 finns som allmänna SiS-rapporter. Uppföljningen har gjorts av Staffan Wallier på SiS FoU.

Stockholm i december 2007

Nils Åkesson
Utvecklingsdirektör

Innehållsförteckning

Förord	1
Sammanfattning	2
Om LVM-hemmen och klienterna	3
Enkätsvar, bortfall och enkätens design	4
Enkätens design	5
Vad tycker socialtjänsten om missbrukarvården?	6
Om sammanställningen	6
Administration: <i>Många är nöjda med placering och handläggning</i>	6
Behandling: <i>Samarbete, genomförande och anpassning av vården fungerar bra</i>	7
Omvårdnad: <i>Institutionernas omvårdnadsinsatser får blandade betyg</i>	8
Avvikningar: <i>Institutionerna lyckas förhindra klienterna att avvika</i>	8
Alkohol/droger: <i>Bra betyg ges till institutionerna</i>	9
Vård i annan form enligt 27§ LVM: <i>Fortsatt stort missnöje med utfallet av § 27-vården</i>	9
Samarbete vid planering av insatser efter LVM-tidens slut: <i>En neråtgående trend</i>	10
Ny placering: <i>De flesta skulle förorda en ny placering</i>	10
Totalt: <i>81 procent av svaren är positiva</i>	10
Sammantaget en negativ utveckling sedan 2005	11
Diskussion	12
<i>Omvårdnad</i>	12
<i>Samarbete vid planering av insatser efter LVM-tidens slut</i>	12
<i>Frågorna</i>	13
Bilagor	14
Bilaga 1	Tabelljämförelse 2005, 2006 och 2007
Bilaga 2	Tabellsammanställning på institutionsnivå 2007

Sammanfattning

Den nationella uppföljningen för LVM-hem görs under en tremånadersperiod för klienter som blev utskrivna under perioden 1 februari – 30 april 2007, vars ärenden helt avslutades (dvs. skrevs ut från institutionen under mätperioden) och som vårdats på institutionen i minst åtta dagar. Under den aktuella mätperioden skrevs totalt 246 klienter ut som uppfyllde dessa tre uppställda kriterier. För 222 (90%) av dessa klienter blev enkäten besvarad. Av dem var 63 procent män och 37 procent kvinnor. I enkäten förekommer att frågor som skulle ha besvarats inte har blivit besvarade och att frågor blivit besvarade med svarsalternativet ”Vet ej”.

Avsikten med enkäten är att belysa socialsekreterarnas åsikter om placeringen, därför ingår endast de svar där socialsekreterarna uttryckt en åsikt. Således ingår inte i redovisningen de frågor som skulle ha besvarats men inte har besvarats och inte heller frågor där svarspersonerna inte uttryckt någon åsikt, dvs. besvarat frågan med ”Vet ej”.

I de 222 placeringar som följdes upp var placeringstiden för klienterna i medeltal 145 dagar. Var tionde placering var på högst två veckor, 16 procent på högst 30 dagar. Enkäten reviderades 2005 och de allra flesta frågorna omformulerades. Det lades också till 5 nya frågor. Därför är det svårt att jämföra 2007 års socialtjänstenkät med 2002, 2003 och 2004 års uppgifter. I denna rapport görs följaktligen jämförelser endast med 2005 och 2006 års enkätundersökningar (se bl.a. diagram 1 och bilaga 1). I den följande sammanfattningen kommer frågorna att delas in och redovisas inom sina respektive områden.

Administration

86 procent av socialsekreterarna är nöjda med den placering SiS erbjöd. Vad gäller socialtjänstens upplevelse av placeringssekreterarens handläggning av ärendet ligger andelen nöjda på 90 procent. Bortfallet är emellertid högt – 31 procent. Sammanfattningsvis kan man säga att socialsekreterarna (de 2/3 som besvarat frågorna) i stort är mycket nöjda med den placering som SiS erbjöd, SiS placeringssekreterare får också gott betyg.

Behandling

Socialsekreterarna bedömer i 86 procent av fallen att samarbetet med institutionen vid utformningen av behandlingsplanen har varit mycket bra/bra. Endast 3 procent har bedömt samarbetet som dåligt/mycket dåligt. På frågan huruvida institutionen genomförde vården enligt behandlingsplanen har 84 procent av socialsekreterarna svarat mycket bra/bra och 5 procent dåligt/mycket dåligt. 81 procent av dem anser att institutionerna anpassade de behandlande insatserna till klientens behov ’mycket bra/bra’, 15 procent ’medel’ och 4 procent ’dåligt/mycket dåligt’. Sammanfattningsvis kan man säga att socialsekreterarna är nöjda med den behandling klienterna fick på LVM-hemmen.

Omvårdnad

Frågorna om institutionens omvårdnad av klienten när det gäller att känna trygghet, att bli lyssnad på och få stöd att fundera över sin situation (fråga 6a, b och c) har socialsekreterarna besvarat relativt lika med andelen nöjda mellan 88–92 procent. Institutionens omvårdnad av klienten när det gäller den fysiska miljön (fråga 6d) uppvisar lite lägre siffror, 76 procent av socialsekreterarna uppger att den varit mycket bra/bra. Bortfallet är emellertid högt, 27 procent. Vad gäller de insatser institutionen gav klienten avseende hans/hennes fysiska hälsa (fråga 7) anser 80 procent av socialsekreterarna att de varit mycket bra/bra (23% bortfall). Vad gäller institutionernas insatser avseende klienternas psykiska hälsa (fråga 8) bedöms i 67 procent av fallen att de varit mycket bra/bra och 27 procent uppger att den varit medel. Sammanfattningsvis kan man säga att socialsekreterarna är nöjda med institutionernas fysiska

omvårdnadsarbete. När det gäller insatserna för den psykiska hälsan hos klienterna är de något mindre nöjda.

Avvikning

80 procent av socialsekreterarna bedömer att institutionen arbetat mycket bra/bra för att förhindra klienten att avvika (fråga 9).

Alkohol/droger

Vad gäller frågan om institutionerna kunde förhindra klienterna att använda alkohol/droger under vistelsetiden på LVM-hemmet bedömer 83 procent av socialsekreterarna att det fungerat mycket bra/bra. Totalt sett får institutionerna bra betyg av socialsekreterarna i detta hänseende.

Vård i annan form enligt 27§ LVM

Socialsekreterarna bedömer institutionens utredning/behovsinventering av klienten som grund för planering för vård i annan form enligt 27§ LVM (fråga 11), samarbetet med institutionen vid planeringen för vård i annan form enligt 27§ LVM (fråga 12) och institutionens arbete med att motivera klienten till vård i annan form enligt 27§ LVM (fråga 13a) i 74–84 procent av fallen som mycket bra/bra.

Vad gäller socialsekreterarnas bedömning av utfallet av vården enligt 27§ LVM (fråga 13b) är drygt hälften (54%) nöjda medan 38 procent av socialsekreterarna anser att det varit dåligt/mycket dåligt. Socialsekreterarnas bedömning av institutionens uppföljning av klienten under hans/hennes placering för vård i annan form enligt 27§ LVM är behäftad med enkätens högsta bortfall – 35 procent har valt att inte besvara frågan eller känner inte till omständigheterna. Av de socialsekreterare som har besvarat frågan är 71 procent nöjda. Sammanfattningsvis kan man säga att socialsekreterarna är nöjda med institutionens initiala arbete att utreda, planera och motivera klienterna till § 27-vård. De är i många fall missnöjda med utfallet av den vård klienterna senare fått men är relativt nöjda med institutionernas uppföljning av § 27-vården för klienten.

Samarbete vid planering av insatser efter LVM-tiden

69 procent av socialsekreterarna är nöjda med samarbetet med institutionen vid planeringen för fortsatta insatser för klienten efter LVM-tiden (fråga 15).

Ny placering

Socialsekreterarna skulle i 90 procent av fallen förorda en placering på samma institution i ett liknande fall. Bortfallet i denna fråga är det lägsta i enkäten (7%).

Totalt

Sammantaget ger socialsekreterarna LVM-hemmen och SiS placeringsenhet ett gott betyg. Totalt har 81 procent av socialsekreterarna i sina svar valt de positiva alternativen och endast 6 procent de negativa.

Om LVM-hemmen och klienterna

SiS har sedan 1 april 1994 ansvar för LVM-hemmen vilka är 14 till antalet med sammanlagt 348 platser, varav 136 öppna och 212 låsbara. Det är socialnämnden i varje kommun som ansöker om plats för placering på LVM-hem, och därmed uppdragsgivare åt SiS.

Behandlingen sker oftast utan klienternas samtycke, med stöd av lagen om vård av miss-

brukare i vissa fall (LVM). Missbrukarvård kan också ske på frivillig grund enligt socialtjänstlagen (SoL). I enstaka fall görs en placering enligt lagen om kriminalvård i anstalt (KvaL). Totalt skrevs 319 klienter ut från SiS LVM-hem under mätperioden 1 februari–30 april 2007. Av dem var 123 kvinnor (39 %) och 196 män (61%). Av samtliga utskrivna hade 265 (83%) vårdats med stöd av LVM, 51 (16%) enligt SoL och 3 (1%) enligt KvaL. Utifrån dessa 319 valdes 246 klienter ut som uppfyllde de kriterier som hade ställts upp för att ingå i uppföljningen.

Efter varje avslutad placering vid SiS LVM-hem skickas Socialtjänstenkät LVM ut till socialtjänsten i den ansvariga kommunen. De socialsekreterare/handläggare som haft hand om placeringen ombedes besvara enkäten. Enkäten syftar till att SiS och respektive institution skall få socialtjänstens uppfattning om handläggningen, samarbetet och behandlingen för klienter som varit intagna för missbruksbehandling på SiS LVM-hem. I första hand skall enkäten ge institutionerna underlag för deras egen uppföljning. Enkäten används också av SiS centralt i kvalitetsarbetet och uppföljningen för verksamhetsplaneringen. Frågorna i enkäten anknyter till de kvalitetsmål som anges i SiS verksamhetsplan.

Enkät svar, bortfall och enkätens design

Uppgifterna om utskrivningar har tagits fram via SiS klient- och institutionsadministrativa system (KIA). Socialtjänsten ombads för mätperioden 2007 att besvara Socialtjänstenkät LVM i 246 utskrivningsärenden. Efter påminnelser besvarades 222 enkäter, dvs. socialsekreterarens uppfattning om 90 procent av de aktuella klienternas vistelse på LVM-hemmen.

Tabell 1. Utsända respektive besvarade enkäter och bortfall (antal och procent)

	Antal	Procent
Utsända enkäter	246	100
Besvarade enkäter	222	90
Bortfall	24	10

SiS är sedan 1 juli 2007 indelat i fyra regioner; Norra regionen, Mälardalsregionen, Västra regionen och Södra regionen. Beslutet att införa en ny regional organisation togs för att förstärka och förtydliga styrningen av vården och för att effektivisera verksamheten inom SiS. Skillnaden jämfört med SiS tidigare regionsuppdelning är att regionerna leds av chefer, som är direkt underställda generaldirekten. De ingår i SiS ledningsgrupp och har samtliga institutionschefer inom sin region under sig. Norra regionen hade flest utskrivningar under undersökningsperioden (105 klienter) följt av Mälardalsregionen (62 klienter), Södra regionen (60 klienter) och Västra regionen (19 klienter). Svarefrekvensen var högst i den Södra regionen med ett bortfall på 3 procent och lägst i den Västra regionen med ett bortfall på 16 procent. Västra regionen representeras av endast ett LVM-hem.

Tabell 2. Utsända och besvarade enkäter samt bortfall i respektive region (antal och procent)

Regioner	Utsända enkäter		Besvarade enkäter		Bortfall	
	Antal	Proc	Antal	Proc	Antal	Proc
Norra regionen	105	100	91	87	14	13
Mälardalsregionen	62	100	57	92	5	8
Västra regionen*	19	100	16	84	3	16
Södra regionen	60	100	58	97	2	3

*Endast ett LVM-hem, Gudhemsgården, ingår i regionen.

Enkätens design

Frågorna i enkäten har fasta svarsalternativ (mycket bra, bra, medel, dåligt, mycket dåligt och vet ej) och det finns utrymme för kommentarer till varje svar (bilaga 3).

Enkäten innehåller frågor om administration, behandling, omvårdnad, avvikning, alkohol/droger, vård i annan form enligt 27§ LVM, samarbete vid planering av insatser efter LVM-tiden samt inställning till ny placering.

Frågorna 1–2 berör SiS centralt, dels hur väl man lyckats erbjuda ett lämpligt placeringsalternativ som svarar mot klientens behov, dels vad socialtjänsten anser om handläggningen av ärendet vid SiS placeringsenhet.

Frågorna 3–5 rör behandlingsinnehållet, samarbetet mellan socialsekreteraren och institutionen i behandlingsplaneringen och genomförandet av vården enligt behandlingsplanen.

Frågorna 6–8 tar upp olika aspekter av institutionens omvårdnad av klienten såsom trygghet, fysisk miljö samt hur institutionen hanterat klientens fysiska och psykiska hälsa.

Fråga 9 gäller institutionens arbete att förhindra klienten att avvika.

Fråga 10 tar upp institutionens arbete att förhindra klienten att använda alkohol/droger under sin vistelse på LVM-hemmet.

Fråga 11–14 rör vård i annan form enligt 27§ LVM såsom institutionens arbete att motivera klienten till § 27-vård, institutionens samarbete med socialtjänsten i planeringen för denna vård samt utfallet av § 27-vården.

Fråga 15 gäller institutionens samarbete med socialtjänsten vid planeringen av fortsatta insatser efter LVM-tidens slut.

Fråga 16 skall spegla hur nöjd socialtjänsten sammantaget varit med vården för den aktuella klienten och om socialsekreteraren i ett liknande ärende skulle förordna en ny placering på samma institution.

Vad tycker socialtjänsten om missbrukarvården?

Om sammanställningen

Som redan nämnts är det huvudsakliga värdet av enkäterna att den ansvariga socialsekreteraren ska kunna ge institutionen omedelbar återkoppling vad gäller missbrukarvården i det enskilda fallet. Detta sker kontinuerligt, används för interna diskussioner och sammanställs ibland också på årsbasis av institutionen. När det gäller den nationella sammanställningen ligger värdet framför allt i att få en uppfattning om hur väl vården i stort motsvarar socialtjänstens förväntningar och hur det skiljer sig mellan olika aspekter av vården och hur utvecklingen sett ut över en tidsperiod.

Tillförlitligheten i materialet beror på bortfallet och dess betydelse, hur representativ mätperioden är i förhållande till resten av året, hur seriöst svaren är ifyllda etc. Bortfallet för årets mätning ligger på 10 procent, vilket måste anses vara acceptabelt för den här typen av undersökning. Det interna bortfallet (obesvarade frågor och ”vet ej”-svar) ligger emellertid för merparten av frågorna på drygt 15 procent, för fyra frågor (de nya frågorna om omvårdnad) på mellan 26 och 35 procent, vilket gör slutsatserna ytterst osäkra. Erfarenheten visar också att brukare i enkäter där de tillfrågas om hur nöjda de är med olika tjänster tenderar att ge en hög andel positiva svar.

Som uppdragsgivare är socialtjänsten i viss mån beroende av att hålla sig väl med respektive institution, vilket också kan ha betydelse för hur de väljer att svara och framföra synpunkter. Resultaten kan inte utan vidare tas som ett absolut mått på hur socialsekreterarna anser att vården fungerar men materialet möjliggör för SiS att avläsa utvecklingen över tid. Även om socialsekreterarnas svar genomgående är positiva i årets mätning när det gäller olika aspekter av missbrukarvården, är det angeläget att fokusera på vad som kan bli ännu bättre. Kommentarer som uttalar missnöje med vården eller samarbetet är viktiga för att se vilka brister som kan behöva rättas till. Därför lyfts i sammanställningen fram en del kommentarer om vad socialsekreterarna varit missnöjda respektive särskilt nöjda med. Såväl de positiva som de negativa kommentarerna kan vara intressanta för samtliga institutioner att ta del av, och för SiS egen uppföljning av verksamheten.

Följande sammanställning/redovisning gäller de 222 enkätsvar som har kommit in. 63 procent av svaren avser män och 37 procent kvinnor. Det är viktigt att komma ihåg att 16 procent av enkätsvaren gäller vistelser på LVM-hemmet som varat i högst en månad, vistelsetider upp till två veckor utgör 10 procent.

I denna redovisning och i tabellerna (bilaga 1 och 2) har de positiva respektive negativa alternativen slagits ihop till ”bra/mycket bra” respektive ”dåligt/mycket dåligt”. Beräkningen av andelen positiva och negativa svar grundar sig på dem som har besvarat varje fråga med en bedömning. De som har svarat ”vet ej” eller att frågan inte är relevant (ej aktuell), har således inte räknats med i underlaget för procentberäkningarna för positiva och negativa svar. Kommentarer har ibland förtydligats språkligt för läsbarheten, namn har ersatts med klienten/ personal/ institutionen eller motsvarande. I sammanställningen har frågorna delats in och redovisats inom sina respektive områden.

Administration: Många är nöjda med placering och handläggning

De allra flesta socialsekreterare anser att klienten har erbjudits en lämplig placering. Totalt 86 procent anser att erbjudandet om placering varit bra eller mycket bra. Jämfört med mätningarna 2005 och 2006 har emellertid denna siffra sjunkit. År 2005 var andelen nöjda 92 procent

och år 2006 var siffran 87 procent. Det interna bortfallet är relativt lågt och ligger detta år på 9 procent. Sammantaget är det 4 procent av socialsekreterarna som anser att placerings-erbjudandet har varit dåligt eller mycket dåligt (gäller totalt 7 klienter) och 10 procent som anser att placeringserbjudandet varit medel (gäller totalt 21 klienter). De få kommentarer som finns gällande denna fråga och som eventuellt skulle kunna klargöra vad missnöjet med placeringen beror på tar främst upp avstånd. De positiva kommentarerna däremot tar upp närheten:

Kommentarer: Tyvärr ca 75 mil från (x)staden.
Långt avstånd.
Hade varit bättre med en mera närbelägen institution.
Geografiskt nära.
Bra med geografisk närhet till Staden.

90 procent av socialsekreterarna anser att placeringssekreterarens handläggning vid SiS centralt har varit bra eller mycket bra. Det är en ökning från år 2006 då motsvarande andel låg på 89 procent, men en försämring jämfört med 2005 då andelen låg på 93 procent. Det är emellertid svårt att dra någon bestämd slutsats om handläggningen eftersom nästan en tredjedel av socialsekreterarna svarat "vet ej" eller låtit bli att besvara frågan (31%). I några fall har kontakten skett direkt med institutionen och inte via placeringssekreterare men dessa fall har inte tagits med i sammanställningen. De få kommentarer som finns tar upp bland annat skyndsamt handläggning och att det är lätt att få kontakt med placeringssekreterarna. Platsbristen kommenteras ibland också.

Kommentarer: Lätt att få kontakt med och skyndsamt handläggning.
Problem med platser gjorde att vi fick placera klienten där det fanns plats.

Behandling: *Samarbete, genomförande och anpassning av vården fungerar bra*

När socialtjänsten ansöker om en plats vid LVM-hem ska det finnas en behandlingsplan som grund för placeringen. Denna behandlingsplan ska upprättas och formuleras i samarbete med socialtjänst, institutionen och klienten. År 2005 ansåg 87 procent av de svarande socialsekreterarna att samarbetet var mycket bra eller bra, 85 procent 2006 och 86 procent i år – bedömningen ligger med andra ord rätt stabilt. Några exempel på positiva kommentarer:

Kommentarer: Personalen på institutionen var lyhörda för våra önskemål.
Respektfullt, målstyrt och såg till att det fungerade.
Bra koll, bra engagemang, bra kontaktperson.
Personalen ställde upp både för klienten samt socialtjänsten.

Socialtjänstens bedömning av huruvida institutionen genomförde vården enligt den upprättade behandlingsplanen ligger ganska konstant över tid. År 2005 och 2006 bedömde 85 procent att institutionen genomförde vården mycket bra eller bra, i årets mätning 84 procent. Bortfallet för årets mätning är något högre än tidigare år men resultatet är ändå i stort detsamma. Ett exempel på negativ kommentar:

Kommentarer: Mer motivationsarbete, verkade underbemannade.

Socialtjänstens bedömning av om institutionen anpassade sina behandlande insatser till klientens behov har sedan år 2005 uppvisat en viss försämring totalt sett. År 2005 ansåg 85 procent att institutionerna hade gjort detta mycket bra eller bra, år 2006 82 procent och i årets mätning 81 procent. Vad som är viktigt att uppmärksamma i årets mätning är att en ensam institution står för 43 procent av de negativa svaren i denna fråga. Samma institution står också för en tredjedel av alla negativa svar i detta kluster av frågor (fråga 3, 4 och 5). Några blandade kommentarer:

Kommentarer: Dåligt med behandlande insatser.
Klienten var i första hand i behov av avgiftning vilket planerades bra.
Var behjälpliga med transport till sjukhus för hjärnröntgen.
Klienten behövde mer hjälp utifrån sin psykiatriska diagnos.

Omvårdnad: Institutionernas omvårdnadsinsatser får blandat betyg

Drygt 9 av 10 (92%) svarande socialsekreterare anser att institutionens arbete med att få klienten att känna sig trygg har varit mycket bra eller bra. Detta är en förbättring sedan 2005 och 2006. 91 procent har bedömt att institutionerna har varit mycket bra eller bra på att lyssna på klienten (också en förbättring sedan 2005). Socialsekreterarna har vid 88 procent av fallen bedömt att institutionerna varit mycket bra eller bra på att ge klienterna stöd i att fundera över sin situation. År 2005 låg motsvarande siffra på 83 procent, 2006 på 86 procent. Sedan 2005 har socialsekreterarnas uppfattning om institutionernas omvårdnad av klienternas fysiska miljö försämrats. År 2005 bedömde 87 procent att den var mycket bra eller bra, år 2006 78 procent och i årets mätning 76 procent. Den nästan 10 procentiga nedgången från 2005 är svår att förklara särskilt eftersom frågan är behäftad med ett stort bortfall (27%). Det förekommer också stora skillnader mellan institutionerna. De få kommentarer som har getts på denna fråga rör främst lokalernas utformning, vilket dock inte torde ha försämrats på tre år.

Kommentarer: Klienten behövde mer träningsmöjligheter än vad som erbjöds.
Hemska lokaler.

Drygt en femtedel (23%) av socialsekreterarna har valt att inte besvara frågan om institutionernas insatser avseende klienternas fysiska hälsa. De socialsekreterare som ändå svarat ger institutionerna bra betyg i detta hänseende. I årets mätning har 80 procent svarat mycket bra eller bra, vilket är en nedgång jämfört med 2005 (88%) och 2006 (92%). Andelen missnöjda har emellertid inte ökat nämnvärt utan andelen som svarat 'medel' har ökat från 10 procent 2005 (8% 2006) till 18 procent i årets mätning. Några blandade kommentarer:

Kommentarer: Läkarbesöket alldeles för kort.
Fick hjälp med bl a tandvård samt träffa läkare vid flera tillfällen.
Bra kontakt med läkaren.
Klienten klagade på att han inte rört på sig under vistelsen.

Socialsekreterarnas uppfattning om de insatser institutionerna gett klienten avseende hans/hennes psykiska hälsa tyder på en nedgång från tidigare år. År 2005 och 2006 var andelen nöjda socialsekreterare 78 respektive 77 procent, i årets mätning ligger andelen 10 procentenheter lägre (67%). Nedgången kan inte förklaras av bortfall eller oviljan att besvara frågan. Svarsfrekvensen var relativt hög i år (81 %). Det finns emellertid stora skillnader mellan institutionerna. Några blandade kommentarer:

Kommentarer: Klienten är mycket problematisk.
Mycket svår klient.
Ett stort antal psykologsamtal erbjöds – och genomfördes!
Psykologutredning genomfördes, bra!

Avvikningar: Institutionerna lyckas förhindra avvikningar

80 procent av socialsekreterarna bedömer institutionernas arbete för att förhindra klienten att avvika som mycket bra eller bra. Bortfallet är återigen högt med en tredjedel obesvarade. Jämfört med tidigare år ligger socialsekreterarnas bedömning relativt stabilt – 78 procent år 2005, 82 procent år 2006. Några blandade kommentarer:

Kommentarer: Blev överraskad av att hitta klienten på stan (berusad) utan att ha hört nåt från institutionen.
Gick inte att rymma. Bra!
Avvek vid ett tillfälle.
Klienten avvek.

Alkohol/droger: Bra betyg ges till institutionerna

Totalt sett ger socialsekreterarna ett bra betyg till institutionerna vad gäller deras förmåga att förhindra klienten att använda alkohol/droger under sin vistelse på LVM-hemmet. Andelen som svarat mycket bra/bra är 83 procent. Motsvarande siffra var år 2005 86 procent och år 2006 83 procent. Drygt var fjärde socialsekreterare (23%) har inte besvarat frågan, vilket är ungefär samma nivå som de två föregående åren. De få kommentarer som finns på denna fråga är mestadels av negativ karaktär, några blandade kommentarer:

Kommentarer: Inga droger på institutionen. Bra!
Dåligt eftersom klienten konsumerade lädvin och öl under hela LVM-tiden.
Klienten tog ett återfall på institutionen.

Vård i annan form enligt 27§ LVM: Fortsatt stort missnöje med utfallet av § 27-vården

Socialsekreterarna får frågor om institutionens utredning/behovsinventering som grund för vård i annan form enligt 27§ LVM, dess arbete för att motivera klienten till § 27-vård, samarbetet med socialtjänsten i planeringen för denna vård samt utfallet av § 27-vården. Vid dessa frågor uppstod dock ett problem. Det visade sig nämligen att några institutioner hade använt en gammal version av socialtjänstenkäten där frågorna inte fanns med. Beslut togs därför att där en gammal version av socialtjänstenkäten använts sattes svaren till "Vet ej", vilket räknas som bortfall.

Institutionernas utredning/behovsinventering har av 74 procent av socialsekreterarna bedömts som mycket bra/bra. År 2005 var motsvarande siffra 71 procent, år 2006 78 procent. Andelen socialsekreterare som svarat dåligt/mycket dåligt ligger relativt konstant procentuellt sett från år till år på 5-procentsnivån. Det som förändrats mest under åren är andelen socialsekreterare som bedömt institutionens utrednings-/behovsinventering som 'medel'. De kommentarer som finns på denna fråga är mestadels positiva och uttrycker socialsekreterarnas uppskattning när en bra utredning/behovsinventering gjorts på institutionerna:

Kommentarer: Bra utredning, motivering inför placering.
Gjorde ett kanonjobb.
Bra utredning av psykologen.

Ungefär 3 av 4 av de svarande socialsekreterarna (83%) har bedömt att samarbetet med institutionerna vid planeringen för vård i annan form enligt 27§ LVM varit mycket bra/bra. År 2005 var motsvarande siffra 89 procent. I årets mätning har 25 socialsekreterare av totalt 151 bedömt att samarbetet inte varit mycket bra/bra. Några kommentarer:

Kommentarer: Institutionen tog inte hänsyn till socialsekreterarens uttalanden om riskerna, kändes som att socialtjänstens kunskap om klienten inte togs tillvara.
Klienten ville inte svara på utredningsfrågor och handläggaren hade önskat att man "pushat" på klienten mer att medverka i utredningen.

Socialsekreterarnas bedömning av institutionens arbete med att motivera klienten till fortsatt vård under frivilliga former har ökat från 63 procent år 2005 till 80 procent år 2007.

Drygt hälften (54%) av socialsekreterarna har bedömt att utfallet av den vård klienterna erhållit enligt 27§ LVM har varit mycket bra/bra. År 2006 var motsvarande andel något högre (55%). Bortfallet på frågan är högt (28%). Återkommande i socialsekreterarnas kommentarer på frågan är att klienten återfallit i missbruk och avvikit under § 27-vården:

Kommentarer: Klienten återföll i missbruk under sin placering enligt 27§ LVM.
Återföll i missbruk vid båda tillfällena.
Många återfall och avvikelser.
Avvek.

Utfall: tyvärr ingen förändring hos klienten.
Inget fokus lades på alkoholmissbruket på behandlingshemmet där klienten var enligt 27§ LVM.

Socialsekreterarnas bedömning av hur institutionerna följt upp klienten under hans/hennes placering för vård i annan form enligt 27§ LVM är behäftad med det högsta bortfallet i hela enkäten. Drygt var tredje socialsekreterare (35%) har inte besvarat frågan. Resultaten visar att 71 procent att socialsekreterarna är nöjda med institutionernas uppföljning, vilket dock är en försämring jämfört med föregående år då motsvarande siffra var 77 procent men en förbättring jämfört med år 2005 då endast 62 procent av socialsekreterarna var nöjda. Några blandade kommentarer:

Kommentarer: De kom inte på något möte på det ställe som § 27-vården utövades på.
Egentligen ingen uppföljning, förutom ett inbokat besök i eftervården.
Klienten har haft regelbunden kontakt med sin kontaktperson på institutionen.
Klienten är mycket nöjd.

Samarbete vid planering av insatser efter LVM-tiden: *En neråtgående trend*

Sedan 2005 har andelen nöjda socialsekreterare vad gäller samarbetet vid planeringen av fortsatta insatser till klienten efter LVM-tiden sjunkit kraftigt. År 2005 uppgav 84 procent av socialsekreterarna att de tyckte att samarbetet varit mycket bra/bra, år 2006 78 procent och i årets mätning 69 procent. Sedan 2005 har andelen nöjda socialsekreterare gått ner 15 procentenheter. Några blandade kommentarer:

Kommentarer: Klienten har vägrat medverka, trots upprepade försök.
Finns inget samarbete.
Kontrakt för livet har upprättats och fullföljts.
Kontrakt för livet upprättats och gemensam planering har gjorts.

Ny placering: *De flesta skulle förorda ny placering*

Den sista enkätfrågan gäller om man i ett liknande ärende skulle förorda en placering på samma institution/avdelning. Den andel som skulle ge institutionen ett förnyat förtroende ligger i årets mätning på 90 procent, en förbättring från föregående år då andelen låg på 86 procent. I årets enkät är 8 procent tveksamma (16 socialsekreterare) och 2 procent skulle inte förorda en placering vid institutionen igen (5 socialsekreterare). Frågan har relativt lågt bortfall (16 socialsekreterare, 7%). Tre av de negativa eller tveksamma har kommenterat sina svar, annars är de flesta kommentarerna av positiv karaktär. Några blandade kommentarer:

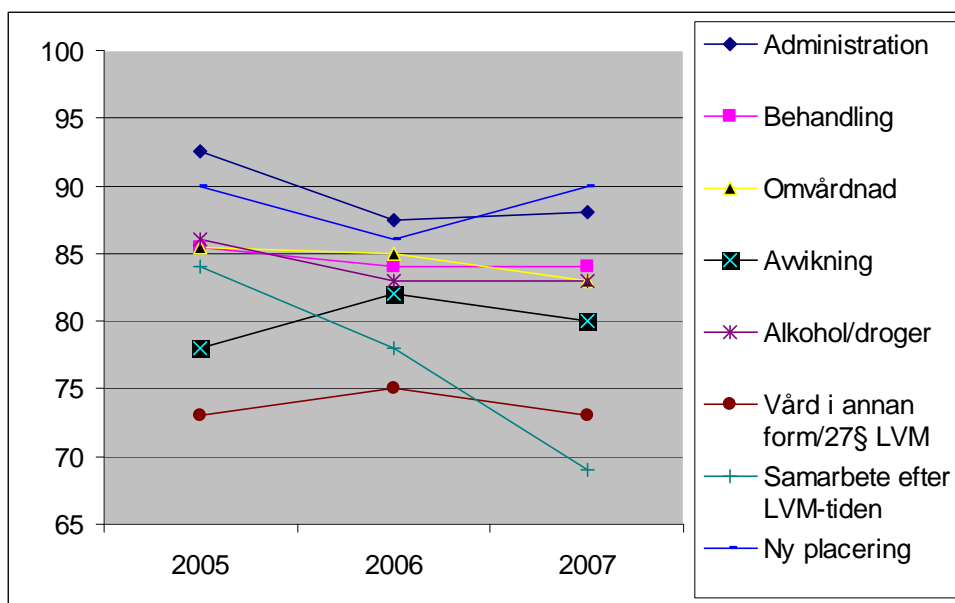
Kommentarer: Fantastisk personal, mycket omtyckt av klienten.
Den samlade uppfattningen är att institutionen arbetar mycket professionellt.
Att en inst. ska vara drogfri borde vara en självklarhet liksom att relevanta droger testas vid UP.
Ansvarskännande personal, varma, förstående.

Totalt: *81 procent av svaren är positiva*

Av alla svar i enkäten har 81 procent varit alternativen mycket bra eller bra, 13 procent av svaren har varit medel och 6 procent dåligt eller mycket dåligt. Socialsekreterarnas sammanlagda uppfattning skiljer sig något mellan institutionsregionerna med den lägsta andelen nöjda i den Västra regionen (75%) och den högsta i Mälardalsregionen (85%). Jämfört med tidigare år är det dock en liten nedgång totalt sett. År 2005 var andelen nöjda 84 procent och år 2006 83 procent.

Sammantaget en negativ utveckling sedan 2005

Socialsekreterarnas bedömningar av administration, behandling, omvårdnad, avvikning, alkohol/droger, vård i annan form enligt 27§ LVM, samarbete vid planering av insatser efter LVM-tiden och eventuell ny placering vid SiS LVM-hem har utvecklats i negativ riktning under den treårsperiod som dessa områden följts upp med socialtjänstenkäten för LVM-hem (se diagram 1). Jämfört med 2005 är det endast inom ett område, avvikningar, som socialsekreterarna generellt är mer positiva i år jämfört med de två tidigare åren. Inom två andra områden, vård i annan form enligt 27§ LVM och ny placering är de genomsnittliga bedömningarna oförändrade (tabell 3). Det gäller dock att komma ihåg att drygt 16 procent av placeringarna varade högst 30 dagar och 10 procent högst två veckor. Trots den negativa trenden är siffrorna höga. Många socialsekreterare är nöjda med SiS LVM-hem.

Diagram 1. Andel positiva svar på frågor om vården och behandlingen på LVM-hemmen åren 2005, 2006 och 2007*

* Resultaten har räknats fram genom att addera alla positiva svar inom varje område, denna siffra har därefter delats med totala antalet svar inom det aktuella området

Tabell 3. Andel positiva svar på frågor om vården och behandlingen på LVM-hemmen åren 2005, 2006, 2007 samt förändring i procentenheter*

Områden	2005	2006	2007	Förändring 2005–2007	Förändring 2006–2007
Administration	92	87	88	-4	1
Behandling	85	84	84	-1	0
Omvårdnad	85	85	83	-2	-2
Avvikning	78	82	80	2	-2
Alkohol/droger	86	83	83	-3	0
Vård i annan form/27§ LVM	73	75	73	0	-2
Samarbete efter LVM-tiden	84	78	69	-15	-9
Ny placering	90	86	90	0	4

* Resultaten har räknats fram genom att addera alla positiva svar inom varje område, denna siffra har därefter delats med totala antalet svar inom det aktuella området

Diskussion

Inom i stort sett alla områden har socialsekreterarnas bedömning av SiS sjunkit sedan 2005 men siffrorna är fortfarande relativt höga. Trots detta finns det anledning att fundera över vad som behöver göras för att bryta den negativa trenden. Utifrån de siffror som presenteras i denna rapport kan man särskilja främst två områden där det skett en konstant nedgång sedan 2005, omvårdnad och samarbete vid planering av insatser efter LVM-tiden.

Inom de andra områdena har det i årets mätning totalt sett skett en uppgång eller stabilisering jämfört med 2006 års enkät. Man kan emellertid urskilja följande frågor där det skett en viss försämring jämfört med 2005 respektive 2006 utöver de två områden som angetts ovan:

- *Fråga 1: Hur lämplig var den placering som SiS erbjöd?*
- *Fråga 4: Hur bedömer du att institutionen genomförde vården enligt den upprättade behandlingsplanen?*
- *Fråga 5: Hur bedömer du att institutionen anpassade de behandlande insatserna till klientens behov?*
- *Fråga 11: Hur bedömer du institutionens utredning/behovs inventering som grund för klientens planering för vård i annan form enligt 27§ LVM?*
- *Fråga 13a: Hur bedömer du institutionens arbete med att motivera klienten till vård i annan form enligt 27§ LVM?*
- *Fråga 13b: Hur bedömer du utfallet av vården enligt 27§ LVM?*
- *Fråga 14: Hur bedömer du institutionens uppföljning av klienten under hans/hennes placering för vård i annan form enligt 27§ LVM?*

Omvårdnad

Beträffande omvårdnad uppvisar svaren en neråtgående trend vad gäller den fysiska miljön samt ifråga om insatser för klienternas fysiska och psykiska hälsa. Vad gäller den fysiska miljön har det skett en nästan 10-procentig nedgång sedan 2005. Vad gäller frågan om klienternas fysiska och psykiska hälsa är nedgången av samma storleksordning (10 procentenheter).

Att ge någon bra förklaring till socialsekreterarnas mer och mer negativa bedömning vad gäller omvårdnaden av klienternas fysiska respektive psykiska hälsa är svårt. Klienternas fysiska hälsa har inte förändrats nämnvärt sedan 2003 medan den psykiska hälsan har blivit sämre. Sedan 2003 har en ökning skett av andelen klienter som vid inskrivning uppgett att de haft psykiska problem de senaste 30 dagarna (Allmän SiS-rapport 2005:2, 2006:5, 2007:4). Den neråtgående trenden vad gäller socialsekreterarnas bedömning av institutionernas insatser avseende klienternas psykiska hälsa och det eventuella sambandet med klienternas uttalade ökande psykiska ohälsa behöver analyseras närmare.

Nedgången i socialsekreterarnas bedömning i omvårdnaden av klienternas fysiska hälsa kan eventuellt bero på informations-/kommunikationsbrister mellan institutionerna och socialsekreterarna. Klienternas fysiska hälsa har inte blivit sämre totalt sett sedan 2003. Svaret behöver alltså sökas någon annanstans.

Samarbete vid planering av insatser efter LVM-tiden

Samarbete vid planering av insatser efter LVM-tiden uppvisar en nedgång på 15 procentenheter jämfört med år 2005. SiS har under de senaste åren bedrivit två omfattande projekt för att bland annat komma åt denna problematik (Vårdkedjeprojektet och Ett kontrakt för livet). I de kommentarer som finns till denna fråga tar socialsekreterarna upp Ett kontrakt

för livet vilket måste anses som positivt. Uppenbart är dock att socialsekreterarna totalt sett anser att samarbetet med institutionerna behöver bli bättre.

Frågorna

På flera av frågorna (fråga 1, 4, 5, 11, 13a, 13b och 14) kan man urskilja nedgångar. Dessa kan förvisso vara tillfälliga men är ändå värda att belysa och diskutera kort.

Fråga 1 handlar om hur lämplig placeringen var och uppvisar en nedgång från 2005 och 2006. Placeringsenhetens arbete är svårt och var en klient blir placerad styrs av tillgången på platser. I de negativa kommentarer som finns på denna fråga tar socialsekreterarna upp det långa avståndet till institutionen vilket ibland inte går att rå över.

Fråga 4 om hur institutionen genomförde vården enligt den upprättade behandlingsplanen samt fråga 5 som gäller hur institutionen anpassade de behandlande insatserna till klientens behov uppvisar båda nedgångar. Dessa lyfts fram eftersom frågorna är centrala i LVM-hemmens arbete. Fråga 4 uppvisar en liten nedgång i relation till föregående år. Eventuell fortsatt nedgång kräver en ingående analys. Vad gäller fråga 5 verkar det röra sig om en neråtgående trend. Resultaten är dock fortfarande bra men får inte sjunka ytterligare.

Frågorna 11, 13a, 13b och 14 är alla inom samma område, vård i annan form enligt 27§ LVM, och uppvisar alla en viss nedgång från föregående år (2006). Inom detta område kan man inte uttala sig om någon trend men frågorna är ändå viktiga att belysa.

Fråga 11 (Hur bedömer du institutionens utredning/behovsinventering som grund för klientens planering för vård i annan form enligt 27§ LVM) och fråga 13a (hur bedömer du institutionens arbete med att motivera klienten till vård i annan form enligt 27§ LVM) visar sämre resultat än 2006 men bättre resultat än 2005, frågorna kommer emellertid ändå att tilldelas extra uppmärksamhet vid nästa socialtjänstenkät.

Fråga 14 (Hur bedömer du institutionens uppföljning av klienten under hans/hennes placering för vård i annan form enligt 27§ LVM) är behäftad med enkätens högsta bortfall (35%), vilket är dubbelt så högt som i fjolårets enkät (17%).

Vad gäller frågan om utfallet av vården enligt 27§ LVM (fråga 13b) är många socialsekreterare missnöjda. Klienterna skrivs ut från SiS LVM-hem till privata alternativ och/eller andra vårdgivare inom den egna kommunen; det händer även att klienterna skrivs ut till det egna hemmet. Tydligt är det dock att frågan behöver följas upp och diskuteras. Tydligt är också att socialtjänsten runt om i landet upplever missnöje med frågan vilket behöver analyseras.